

Čtení ze Starého zákona

Mám rád pohádky, zejména ty staré, v nichž je skryta pradávna lidská moudrost. Starý zákon sice není pohádkou, ale čte se jako pohádka, a moudrostí je v něm jako v žádné jiné knize na světě. Chci se pokusit přečíst vám několik úryvků z této prastaré knihy a připomenout vám tak něco, co jste už dávno zapomněli. Mojžíš vyvedl svůj národ z egyptského otroctví a dal mu na hoře Sinaj řád v podobě Desatera, jak mu přikázal Hospodin. Těchto deset zákonů se stalo základem veškeré lidské morálky. Proto mají stálou platnost a proto je třeba jim naslouchat.

(Zdeněk Štěpánek
v programu ke Čtení ze Starého zákona)

Když jsem na jaře roku 1967 požádal Zdeňka Štěpánka, aby účinkoval ve Viole, a nabídl mu Čtení ze Starého zákona, zeptal se mne, odkud vím, že jeho dávnou touhou je předčítat z této knihy. Nevěděl jsem to, ale slyšel jsem jenom jeho hlas, když jsem si četl ve starém kralickém překladu. Hlas proroka, z něhož cítíš odvěkou moudrost i lidskou dobrotu, napájenou z víry ve věčnou nepomíjivost slov bible. Šlo při té nabídce o náhodu nebo o něco, co je mezi nebem a zemí? Rychle jsem se domluvili, ke spolupráci jsme přizvali „starozákonníka“, univ. prof. ThDr. Františka Kotalíka. Vznikl scénář, jehož jádro tvořilo stvoření světa, vyprávění o potopě, historie Josefa Egyptského, narození a vystoupení Mojžíšovo, zpráva o deseti ranách egyptských a vyhlášení Desatera přikázání na hoře Sinaj. Použito bylo klasického bratrského překladu (1579–1593) podle posledního vydání kralického z roku 1613. Tímto mohutným edičním činem z konce 16. století vrcholí první etapa dlouhé tradice českých překladů jednotlivých biblických knih i několika překladů celé bible – první z nich je z druhé poloviny 14. století. Kralický překlad je dílem bratrských učenců, především teologů, a spisovatelů vyrostlých z okruhu Jana Blahoslava. Autoři překladu využili soudobých biblických textů v latinském, řeckém a hebrejském znění stejně jako bohaté tradice domácí. Pro své mimořádné kvality umělecké a vyspělý jazyk stala se Kralická bible jedním z hlavních zdrojů české slovesné tradice a vzorem spisovného jazyka pro řadu dalších generací. Její jazyk si podnes zachoval básnickou vzornost a navíc i obecnou srozumitelnost; a tak ani pro náš účel nebylo třeba zasahovat do jeho struktury.

Tento pořad, nazvaný Čtení ze Starého zákona, měl ve Viole premiéru 10. ledna 1968. Čtyři dny poté jsme uvedli zkrácenou verzi (zhruba polovinu scénáře, z časových důvodů bylo vypuštěno především vyprávění o potopě a historie Josefa Egyptského) v Divadle hudby na jeho

Scénář dr. Vladimír Justl, CSc (podle Kralické bible z r. 1613)

spolu se Zdeňkem Štěpánkem

Odborná spolupráce univ. prof. ThDr. František Kotalík

Hudba Johann Sebastian Bach (Toccat a fuga d moll)

Výběr hudby Jiří Brušák

Čte Zdeněk Štěpánek

Jiří Reinberger – varhany

Režie Vladimír Justl

Zvuk a střih Jiří Svoboda

Technická úprava Jiří Bartoš

Pořad Violy Čtení ze Starého zákona natočen 21. ledna 1968

při matiné v pražském Divadle hudby

Odpovědný redaktor Jiří Šrámek

Sleeve-note © Vladimír Justl 1990

Photo © Karel Neubert 1990 (F. Bílek: Mojžíš)

Design © Stanislav Dvorský 1990

Odpovědná redaktorka obalu Naďa Dvorská

Tisk Severografia Děčín

TRÉ ZOX

SUPRAPHON

MONO
10 0781-1 801
G

nedělním matiné, které bylo vysíláno jako přímý přenos Československým rozhlasem. Celé Čtení ze Starého zákona měl Zdeněk Štěpánek natočit ve studiu Supraphonu o prázdninách. K tomuto záměru už nedošlo, Štěpánek zemřel 20. června 1968, necelé dvě hodiny poté, co ve Viole vyhlásil Desatero . . . Čtení ze Starého zákona se stalo epilogem Štěpánkovy nezapomenutelné umělecké tvorby.

A tak jsme pro gramofonový snímek mohli použít pouze tuto zkrácenou podobu, zachovanou jen díky tomu, že technik Divadla hudby Jiří Svoboda pořídil archivní záznam. Byl připraven spolu se Čtením z Nového zákona jako třídeskový komplet pod společným názvem Čtení z bible pro Gramofonový klub Supraphonu v roce 1970. Tento komplet (náklad 11 000) však nikdy nevyšel. Dlouho byl skladován a nakonec musel být zničen.

V krabici s výtvarným vstupem Jaroslava Šerých byla také fotografická vložka Pavla Jasanského (čtyři fotografie Zdeňka Štěpánka a čtyři Václava Vosky, který četl Nový zákon) a krátký text podepsaný Františkem Kotalíkem a Janem Merellem (ten byl poradcem pro Čtení z Nového zákona). O závěru Čtení ze Starého zákona, vyhlášení Desatera, se tam psalo: „Desatero je vlastně přirozený zákon, rozšířený zákazem obrazů a příkazem svěcení soboty. Naše čtení desatera je z Exodu (kap. 20), kde je starší forma oproti druhému znění z páté knihy Mojžíšovy, z Deuteronomia (kap. 5), kde je opakováno s nepatrnou odlišností. Možno též říci, že je to pokračování ve smlouvě s patriarchy, ale nyní byla smlouva uzavřena s celým národem, ne tedy s jednotlivcem jako do té doby. Forma této smlouvy se značně podobá mezinárodním smlouvám, které uzavírali chetitské králové se svými spojenci. Byly to v podstatě smlouvy vrchnostenské. [. . .] Styčné body mezi Desaterem a chetitskými smlouvami jsou velice přesvědčivé, často jdou až do stylistických podrobností, takže neobstojí mínění o náhodné podobnosti. Vysvětlení je ovšem nasnadě. Víme dobře, že ve století izraelského obsazení Palestiny chetitská říše byla vládnoucí velmocí v celém předním Orientu. Tím také chetitský zákoník se stal mezinárodním právem a jeho užívání i znalost bylo samozřejmostí v celé oblasti tehdejšího historického údobí. Podobnosti mezi Desaterem a chetitskými zákony neukazují pouze na jejich společnou a vzájemnou příbuznost, ale spíše jsou nám důkazem úctyhodného stáří biblické smlouvy a formulace biblického Dekalogu. Původní pak znění Desatera bylo nepochybně později rozšířeno a hlavně jazykově dokonaleji vytříbeno pro kultové veřejné čtení v chrámu. I v současné době se uznává Desatero jako společenský a sociální program. V nezapomenutelném přednesu Zdeňka Štěpánka živým hlasem promlouvá k nám nejen jako výrazná památka na našeho významného uměleckého interpreta slova, ale především jako převzácný, stále živý dokument dávné moudré historie.“

50.00